

Kỹ năng sống – Cánh cửa giữ chiếc khóa thành công

LÝ TÚ ANH

Trợ giảng Hành vi tổ chức

Nhờ toàn cầu hóa, các quốc gia ngày càng giống nhau thì ngược lại, những cá nhân trong cùng một quốc gia ngày càng khác biệt. Thế giới ngày càng phẳng, sự trao đổi thông tin chưa bao giờ dễ dàng hơn thế nhưng nó cũng đưa ta đến hoàn cảnh có quá nhiều thông tin, có thông tin hỗ trợ nhau, có thông tin đối nghịch nhau, và ta sẽ bối rối không biết đâu là đúng, đâu là sai. Môi trường sống và làm việc cũng từ đó ngày càng đa dạng, phức tạp mà chính những cá nhân trong đó ngày càng khác biệt. Những khó khăn, vấn đề nan giải cũng từ đó mà phát sinh càng nhiều. Do đó, cơ hội để thành công chưa bao giờ nhiều hơn thế nếu giải quyết được

những nan vấn đó nhưng cũng đầy thách thức và đòi hỏi cao.

Trong bối cảnh như thế, VN nói chung cũng như thế hệ trẻ - học sinh, sinh viên (HSSV) nói riêng luôn có muôn vàn cơ hội và thử thách để đi đến thành công – mỗi quốc gia, mỗi cá nhân có định nghĩa, có tiêu chí riêng về sự thành công.

Nhưng chúng ta lại đứng trước một sự thật phũ phàng, khi dân tộc ta, một dân tộc luôn tự hào và được công nhận là dân tộc thông minh. HSSV nước ta luôn được tôn vinh trong các đấu trường quốc tế, Olympic nhưng khi bước vào công việc, sự nghiệp cá nhân – thành tựu đất nước, chúng ta chưa có một tên tuổi nào xứng tầm với niềm tự hào của chúng ta, chưa có được những cá nhân như những Bill Gate, Steve Jobs, Michael Porter, v.v... và chưa lần nào giải thưởng Nobel hay những giải mang tầm quốc tế

khác nêu tên người VN. Cũng xin nói thêm, gần đây chúng ta tự hào rằng Giáo sư Ngô Bảo Châu đoạt giải Field nhưng tác giả xin nhấn mạnh: Đó là thành quả của giáo dục Pháp. Nếu có yếu tố VN thì thiết nghĩ, đó là yếu tố con người VN hay nói cách khác có thể nói hiện tượng Ngô Bảo Châu là sự kết hợp giữa hai yếu tố: Giáo dục Pháp + Con người Việt.

Trở lại vấn đề của chúng ta, dân tộc ta thông minh, người Việt ta cần cù chịu khó, vậy thì nguyên nhân là do đâu mà đến nay, chúng ta vẫn chưa thể mạnh dạn mà “sánh vai cùng các cường quốc năm châu”?

Chưa hết phũ phàng, chúng ta lại phải đối diện với vấn đề bức xúc, gây nhức nhối cho xã hội, các bậc phụ huynh cũng như những người hữu tâm. Đó là vấn đề bạo lực học đường, sự thể hiện mình một cách thái quá không phù hợp với các chuẩn mực đạo đức đương

thời, một cách nhìn về cuộc đời đầy tiêu cực thậm chí tìm đến cái chết của một bộ phận HSSV hiện nay. Tuy chỉ là ít nhưng nó đã để lại một nhức nhối xã hội, xôn xao dư luận và hiện tượng này có thể sẽ ngày càng lan rộng nếu ta không tìm nguyên nhân và ngăn chặn kịp thời, sẽ ảnh hưởng tới tương lai của tuổi trẻ VN, vận mệnh của nước nhà khi mà những người trẻ ngày càng tiêu cực. Vậy thì một lần nữa, ta phải đặt nghi vấn: “Nguyên nhân là do đâu?”.

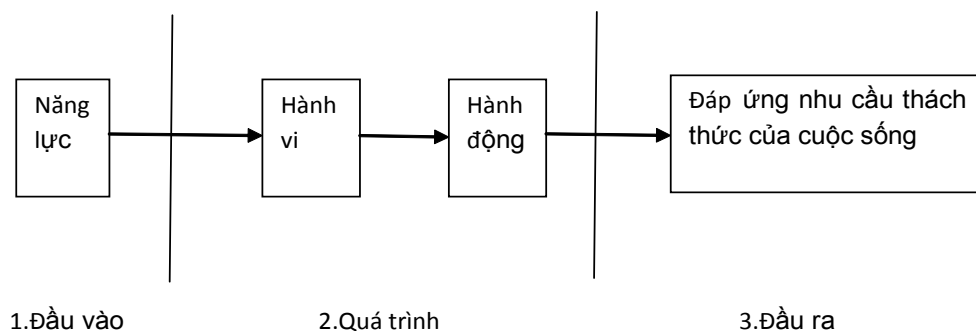
Câu trả lời có lẽ những người quan tâm cũng đã biết, đó là Kỹ năng sống (KNS). KNS trong chính HSSV, trong chính người thầy, người cô, trong chính bản thân các bậc phụ huynh cha mẹ. Vâng, sự thiếu KNS là nguyên nhân chính dẫn đến vấn đề trên, mà sở dĩ như thế cũng là do sự thiếu quan tâm của Giáo dục nước nhà về Giáo dục KNS cho thế hệ trẻ. Và gần đây mới có dấu hiệu thể hiện sự quan tâm của Bộ về giáo dục KNS, tuy là muộn nhưng vẫn là tín hiệu đáng mừng.

Biết là thế nhưng không phải ai cũng có thể hiểu rõ về KNS và có đầy đủ chúng. Nếu ở VN KNS còn là chủ đề mới lạ, còn ít những nghiên cứu về nó thì ở các nước phương Tây, khái niệm này đã quen thuộc. Tuy nhiên, hiện nay, thế giới vẫn chưa có thống nhất với nhau về một khái niệm đầy đủ cho KNS. Tùy vào những tổ chức, những quốc gia khác nhau lại có những khái niệm khác nhau và trên mỗi đất nước, mỗi trường lại có những cách phân loại khác nhau. Là người đi sau, giáo dục VN được thừa

hưởng những kết quả của những nghiên cứu trước về KNS. Nhưng đứng trước thách thức muốn xây dựng một chương trình giáo dục KNS đưa vào đào tạo chính quy, chúng ta cần thống nhất đưa ra một định nghĩa chung và đầy đủ về KNS. Việc đưa ra định nghĩa chung cũng là vấn đề cần quan tâm của các tổ chức thế giới hiện nay.

Trong quá trình tìm hiểu về KNS, các khái niệm có mức độ rộng hẹp khác nhau tùy vào mức độ nhận thức của mỗi quốc gia, mỗi tổ chức. Tuy nhiên, xu hướng chung là sử dụng khái niệm KNS của Unesco (được hiểu theo nghĩa rộng):” KNS là năng lực cá nhân thể hiện đầy đủ các chức năng và tham gia vào cuộc sống hàng ngày. Đó là khả năng làm cho hành vi và sự thay đổi của mình phù hợp với cách ứng xử tích cực giúp con người có thể kiểm soát, quản lý có hiệu quả các nhu cầu và thách thức trong cuộc sống hàng ngày.” Có thể hiểu rõ khái niệm này theo hình sau:

Từ đây có thể chia khái niệm này làm 3 phần, tạm gọi như hình vẽ.

Đầu vào (Phần 1) là những kiến thức về những kỹ năng sống cần thiết cho mỗi cá nhân mà từ đó giúp hình thành những hành vi tích cực, qua quá trình đó (Phần 2), giúp

tạo nên những hành động đúng đắn góp phần hoàn thiện phát triển cá nhân đáp ứng nhu cầu, thách thức của cuộc sống là kết quả ở đầu ra (Phần 3). Từ đầu ra, mỗi cá nhân kết hợp với kiến thức chuyên môn của họ (kinh tế, khoa học tự nhiên – xã hội) có thể thành công như họ muốn, như theo định nghĩa thành công của chính bản thân họ.

Nhiệm vụ đặt ra là nền giáo dục của mỗi quốc gia cần xác định những năng lực đầu vào là gì để có thể đáp ứng, tạo ra kết quả theo yêu cầu của đầu ra. Tùy theo mỗi quốc gia, mỗi dân tộc, mỗi con người mà những năng lực này có thể khác nhau. Và làm như thế nào để tạo ra một môi trường thuận lợi cho quá trình hình thành và phát triển hành vi tích cực.

Có lẽ năng lực đầu vào cũng không khó xác định thông qua những nghiên cứu, khảo sát. Nhưng khó khăn chính là làm sao để tạo môi trường tốt, phù hợp cho phát triển KNS. Các yếu tố của môi trường như người đào tạo, chương trình giảng dạy, phương pháp, nội dung,...v.v. Mà để có được điều này, không ai khác chính Bộ Giáo

dục phải tiến hành, thúc đẩy và hỗ trợ nhiều hơn những nghiên cứu về lĩnh vực này trong nước cũng như tích cực học hỏi những kinh nghiệm của nước ngoài. Và những

người có trách nhiệm trong sự nghiệp trồng người cũng cần quan tâm hơn một cách nghiêm túc.

Qua phân tích rõ hơn về khái niệm KNS, ta thấy rằng KNS có thể giúp mỗi cá nhân hoàn thiện hơn bản thân thông qua đó đáp ứng nhu cầu xã hội, thách thức cuộc sống mà từ đó đi đến thành công của chính mình. Từ đó, tác giả cũng mong trình bày cái nhìn rõ hơn về ý nghĩa KNS cũng như cho thấy được tầm quan trọng của nó trong sự thành công của mỗi người và làm rõ hơn thách thức cho sự giáo dục KNS.

Đến đây, tác giả cũng muốn trình bày thêm về ý tưởng của mình về khái niệm KNS với mong muốn chia sẻ ý tưởng cũng như có cơ hội lắng nghe những ý kiến xây dựng tích cực. Như trên đã trình bày là cho đến nay vẫn chưa có thống nhất về khái niệm KNS. Trong quá trình tìm hiểu về KNS, tác giả đồng thuận với khái niệm của Unesco song, muốn bổ sung thêm một vài yếu tố như hình vẽ:

Thiết nghĩ, một xã hội tự do, hạnh phúc khi chính mỗi cá nhân trong đó đều được tự do, hạnh phúc không phân biệt giàu nghèo, giới tính, tầng lớp xã hội. Do đó, tác giả cho rằng, đáp ứng được nhu cầu xã hội và thách thức cuộc sống sẽ không có ý nghĩa gì khi mà chính

cá nhân đó không được hạnh phúc, không được tự do, không đáp ứng được bản thân mình. Có thể phát biểu lại khái niệm như sau: “KNS là tập hợp tương tác lẫn nhau giữa kiến thức, kỹ năng và khả năng của một cá nhân để có được một hành vi đúng đắn từ đó đưa đến những hành động tích cực để có được sự chọn lựa phù hợp cho bản thân mà vẫn đáp ứng được những thay đổi thách thức của cuộc sống”.

Đây cũng chỉ là nhận định riêng, còn rất định tính, chưa có một cơ sở nào thuyết phục. Hy vọng trong tương lai gần, tác giả có thể đích thân thực nghiên cứu để đào sâu thêm ý tưởng của mình. Với kiến thức còn hạn hẹp cũng như thời gian tìm hiểu chưa nhiều như mong đợi, có thể là đã gặp sai sót nào đó mà chính tác giả cũng chưa nhận ra, mong quý thầy cô cũng như bạn đọc thông cảm.

Nhưng dù theo khái niệm nào, cũng không quá lời khi nói rằng KNS – Cánh cửa giữ chiếc khóa của sự thành công. Vấn đề là ai sẽ là người mở và mở như thế nào? Tất nhiên chính mỗi cá nhân phải là người mở cánh cửa ấy để lấy đúng chiếc khóa rồi dùng chiếc khóa đó từng bước, từng bước mở những cánh cửa thành công cho cuộc đời nhưng mở như thế nào, thì cần phải được sự hỗ trợ của giáo dục nước nhà và nỗ lực không ngừng của chính bản thân cá nhân đó. ●

Tác giả rất vui, và sẵn sàng lắng nghe những ý kiến tích cực cũng như bổ sung thêm cho chủ đề này theo Email: anhlt@uef.edu.vn

